

Landelijke Klachtencommissie Onderwijs
(mr. M.E.A. Wildenburg, S.J. Drijver, S.Y. Kuurstra-Brons)

Uitspraaknr. 08.049-08.065

Datum:
9 september 2008

Ontzegging toegang herkansing eindexamen, toepassing Programma van Toetsing en Afsluiting, hoor en wederhoor, geen schriftelijke mededeling besluit, secretaris examencommissie maakt deel uit van commissie van beroep; klacht gedeeltelijk gegrond; voortgezet onderwijs.

De klacht

De ouders van een leerling klagen erover dat de docente Nederlands met twee maten heeft gemeten bij een herkansing van het schoolexamen Nederlands. De docente heeft de zoon de toegang tot de herkansing ontzegd en aangemeld bij de examencommissie toen bleek dat hij de opgave van het oorspronkelijk examen bij zich had. Andere leerlingen die dezelfde opgave bij zich hadden mochten de herkansing wel maken. (LKC 08.049)

De ouders klagen er tevens over dat de school niet heeft gehandeld conform het vastgestelde Programma van Toetsing en Afsluiting. De directeur heeft de zoon niet gehoord en heeft hem niet schriftelijk over het besluit geïnformeerd.

Ten slotte klagen de ouders erover dat de secretaris van de examencommissie zitting heeft in de commissie van beroep. Hierdoor kan er in hun ogen geen rechtvaardig en objectief besluit door de commissie van beroep worden genomen. (LKC 08.065)

De feiten

De zoon zat in het schooljaar 2007-2008 in 5 havo. De herkansing van het examen Nederlands betrof een schrijfopdracht aan de hand van eerder door de leerlingen verzamelde informatie (in een zogeheten documentatiemapje) over een zelfgekozen onderwerp.

De docente Nederlands heeft de zoon wegens een vermoeden van fraude uit het examenlokaal verwijderd. De deelschoolleider heeft de ouders hierover bij brief geïnformeerd.

Een week later is de zoon gehoord door leden van de op school ingestelde examencommissie. Hierop heeft de directeur van de school de ouders en hun zoon een brief gestuurd waarin stond dat de zoon een 1 had gekregen wegens fraude. In de brief was opgenomen dat de zoon bij de commissie van beroep in beroep kon gaan tegen dit besluit. De zoon heeft dat niet gedaan. De ouders hebben de directeur een brief geschreven waarin zij aangaven het niet eens te zijn met het besluit, maar niet naar de commissie van beroep te zullen gaan, aangezien de secretaris van de examencommissie ook één van de twee leden van de commissie van beroep was.

De directeur heeft hen uitgenodigd voor een gesprek, maar de ouders zijn niet ingegaan op de twee voorgestelde data.

De visie van partijen

De ouders geven aan dat de docente bij de start van de herkansing tegen de leerlingen heeft gezegd dat zij het blaadje met opgaven van het eerste examen niet bij zich mochten hebben. De zoon is gaan controleren of hij dat blaadje bij zich had. Veel leerlingen hadden hun documentatiemapje na het eerste examen op school gelaten, de zoon had het mee naar huis genomen.

Net op het moment dat hij het bewuste blaadje tussen zijn spullen vond, kwam de docente naar hem toe. Zij pakte het blaadje af voor hij het zelf kon overhandigen en vertelde hem dat zij het zou rapporteren aan de examencommissie. Hij moest de zaal verlaten.

De ouders benadrukken dat de zoon op dat moment nog niet aan zijn opdracht was begonnen. Hij had slechts zijn naam, vak en datum op het toetsblaadje geschreven.

De zoon heeft van medeleerlingen gehoord dat er meer leerlingen waren die de examenopdracht bij zich hadden. Deze zijn ingenomen, maar de leerlingen mochten hun examen wel afmaken.

De ouders stellen dat de school hen nooit de blaadjes heeft laten zien die de docente heeft afgenomen. In een reactie op de ter zitting getoonde stukken verklaart de vader dat het handschrift daarop niet het handschrift van zijn zoon betreft en dat diens naam niet op het papier staat.

De ouders stellen zich op het standpunt dat de school zich na het vermoeden van fraude niet heeft gehouden aan haar eigen reglement. Het reglement bepaalt dat de leerling wordt gehoord door de directeur. In dit geval zijn de zoon en de vader niet gehoord door de directeur, maar door twee leden van de examencommissie, waaronder de secretaris. Het examenreglement schrijft ook voor dat de directeur de leerling zowel mondeling als schriftelijk informeert over haar beslissing. De directeur heeft dat niet gedaan. Zij heeft de ouders een afschrift gestuurd van haar beslissing. De docente heeft de zoon mondeling op de hoogte gesteld. De ouders zijn vanwege drukke werkzaamheden niet ingegaan op de twee voorgestelde data en tijdstippen voor een gesprek met de directeur.

De ouders zijn niet in beroep gegaan bij de commissie van beroep. Zij verwachtten niet dat die objectief over de kwestie zou kunnen oordelen, aangezien één van de twee leden de secretaris van de examencommissie was die de zoon in eerste instantie had gehoord. De docente geeft aan dat de leerlingen hun documentatiemapje op school konden laten of thuis konden bewaren. De docente had de leerlingen op het hart gedrukt dat zij thuis konden oefenen, maar dat ze onder geen beding al kant en klare teksten mee naar de herkansing mochten nemen. Hierbij had ze specifiek de zoon aangekeken, omdat zij hem al eerder had betrappt op een uitgeschreven tekst.

Voorafgaande aan de herkansing had de docente de mapjes die op school waren gebleven geschoond om ervoor te zorgen dat daarin geen papieren van het vorige examen waren achtergebleven. De mapjes die mee naar huis waren genomen moesten ter plekke worden gecontroleerd, bij het begin van het examen.

De docente verklaart dat zij merkte dat de zoon, die zijn mapje niet op school had gelaten, werk onder zijn bureau probeerde te verbergen. Zij heeft hem een aantal keren gevraagd het papier te overhandigen. In eerste instantie weigerde hij dit. Uiteindelijk gaf hij een in een dubbel wiskundeblad gevouwen getypte tekst. De docente heeft deze tekst vergeleken met het stukje tekst dat hij had geschreven op zijn examenblaadje. Toen zij zag dat de tekst overeenkwam heeft ze de zoon weggestuurd om de deelschoolleider te halen. Deze heeft het werk in ontvangst genomen en de examencommissie geïnformeerd.

De docente verklaart dat zij, nadat de zoon was vertrokken, de leerlingen heeft gevraagd of er nog iemand iets had in te leveren. Toen zijn alle leerlingen weer in hun documentatiemapje gaan kijken. Eén van de leerlingen meldde toen dat er nog iets van het vorige examen was achtergebleven. Het betrof een mapje dat op school was gebleven en al eerder door de docente was gecontroleerd. Het bleek dat zij de tweede pagina van de vorige opgave niet had verwijderd. De bewuste leerling had niet gefraudeerd.

De directie verklaart dat formeel de directeur de zoon zou moeten hebben gehoord naar aanleiding van het vermoeden van fraude. Vanwege de afwezigheid van de directeur en de wenselijke snelle afhandeling van de zaak hebben twee leden van de examencommissie hem gehoord. Er is wel overleg met de directeur geweest. Uiteindelijk heeft die ook het besluit over de sanctie genomen en dit schriftelijk aan de zoon en zijn ouders bekendgemaakt. In de bewuste brief van de directeur staat weliswaar dat de examencommissie het besluit tot het geven van een 1 heeft genomen, maar het besluit van deze commissie moet worden gezien als een advies aan de directeur. Die neemt het feitelijke besluit. De bevoegdheid om een besluit inzake onregelmatigheden bij examens te nemen is niet gemandateerd aan de examencommissie. Wel is het zo dat de adjunct-directeur de directeur bij afwezigheid vervangt. De adjunct-directeur was secretaris van de examencommissie.

Omdat de procedure niet geheel correct was gelopen en de ouders er niet mee akkoord gingen, heeft de directeur hen uitgenodigd voor een gesprek om apart door de directeur te worden gehoord, waarna zij zou beslissen of het besluit kon worden gehandhaafd of moest worden aangepast. De voorgestelde data kwamen de ouders echter niet uit. De directeur heeft toen de cijfers van de schoolexamens doorgestuurd naar de Inspectie.

Het is op de school al heel lang beleid dat de secretaris van de examencommissie zitting heeft in de commissie van beroep. Dat is zo gedaan om een goede doorvoer van informatie te waarborgen. De Inspectie heeft de school hier tot nu toe nooit op aangesproken. Volgens de directie heeft de school ook niet in strijd met de regels gehandeld. Ter zitting verklaart de directie dat zij wellicht de bepaling in het examenreglement zal gaan wijzigen, om elke suggestie van partijdigheid te vermijden.

Overwegingen van de Commissie

08.049

(...) De Commissie heeft geen aanleiding eraan te twijfelen dat het ten dele beschreven examenblaadje en het papier met afgedrukte tekst dat de docente ter inzage aan de Commissie heeft overhandigd, de stukken zijn die de docente heeft ingenomen van de zoon.

Uit vergelijking van beide teksten blijkt dat de eerste zin op het handgeschreven blaadje overeenkomt met de uitgeprinte, uitgewerkte versie. De volgende regels tonen weliswaar minieme redactionele aanpassingen, maar hebben wel dezelfde strekking als de volgende zinnen van de uitgewerkte versie. Naar het oordeel van de Commissie heeft de docente daarom terecht tot het vermoeden van fraude kunnen komen.

De ouders klagen erover dat de docente met twee maten heeft gemeten. Hun zoon mocht zijn examen niet afmaken, terwijl een andere leerling die dezelfde opgave bij zich had, de herkansing wel mocht maken.

De Commissie heeft hiervoor overwogen dat de zoon geen opgave van het oorspronkelijke examen bij zich had, maar een uitgewerkte versie van de opdracht. De

verwijzing naar de andere leerling is daarom niet terecht en van meten met twee maten is geen sprake geweest.

De klacht is derhalve ongegrond.

08.065

(...)

In het PTA is neergelegd dat de directeur besluit over het opleggen van een sanctie en dat hij voorafgaande aan die beslissing de leerling hoort.

Er is discussie mogelijk over de vraag wie uiteindelijk de beslissing tot het opleggen van een sanctie heeft genomen. Zowel het Eindexamenbesluit (Staatsblad, 10 juli 1989, 327) als het PTA schrijven voor dat de directeur dit doet. In de brieven van respectievelijk de deelschoolleider en de directeur staat echter dat de examencommissie zal beslissen respectievelijk heeft besloten over het opleggen van een sanctie.

Formeel zou de directeur de functionaris moeten zijn die beslist over een sanctie. En die hoort op grond van het PTA de leerling te horen voorafgaande aan de beslissing. Het staat vast dat de directeur dat niet heeft gedaan.

Dit onderdeel van de klacht is derhalve gegrond.

De Commissie spreekt wel haar waardering uit over het feit dat de directeur, na door de ouders geattendeerd te zijn op de fout, hen alsnog de mogelijkheid heeft geboden gehoord te worden. De ouders hebben hiervan helaas geen gebruik gemaakt.

De ouders hebben gesteld dat de directeur de zoon niet schriftelijk heeft geïnformeerd over de opgelegde sanctie. De Commissie constateert dat de brief waarin de beslissing wordt meegedeeld mogelijk niet is geadresseerd aan de zoon, maar wel mede aan hem is gericht ("geachte ouders, beste [de zoon]").

De directie heeft niet weersproken dat zij de zoon niet zelf mondeling heeft geïnformeerd over de beslissing. Op dit punt is het eigen PTA niet gevolgd.

Op dat punt acht de Commissie de klacht gegrond.

De commissie van beroep moet worden gezien als een vorm van administratief beroep, zoals dat is geregeld in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Deze wet is van toepassing op een openbare school als de OSB. Dit kan onder meer worden afgeleid uit artikel 30a van de Wet op het voortgezet onderwijs, dat een regeling bevat over van de Awb afwijkende termijnen bij het indienen van en beslissen op bezwaar- en beroepsschriften inzake de deelneming aan eindexamens. In artikel 5, vijfde lid, van het Eindexamenbesluit (dit artikel behandelt de instelling en werkwijze van de commissie van beroep) wordt naar artikel 30a van de Wvo verwezen.

De ratio van de bepalingen over administratief beroep is dat de beslissing in beroep wordt genomen door een ander, hoger bestuursorgaan dan het orgaan dat de oorspronkelijke beslissing heeft genomen. Personen die betrokken zijn geweest bij het oorspronkelijke besluit, mogen niet betrokken zijn bij het besluit van het beroepsorgaan.

Vandaar ook dat in artikel 5, vierde lid van het Eindexamenbesluit is opgenomen dat de directeur geen zitting mag hebben in de commissie van beroep. De directeur heeft namelijk de oorspronkelijke beslissing genomen.

In het onderhavige geval is niet alleen de directeur betrokken geweest bij het oorspronkelijke besluit, maar ook de secretaris van de examencommissie, die tevens adjunct-directeur is, dus ook als vervanger van de directie moet optreden. Deze betrokkene dient dan ook geen deel uit te maken van de commissie van beroep.

De klacht is op dit onderdeel gegrond.

Het oordeel van de Commissie

De klacht de klacht tegen de docente is ongegrond; de klacht tegen de directie is gedeeltelijk gegrond.

Aanbevelingen van de Commissie

De Commissie beveelt het schoolbestuur aan de in het Programma van Toetsing en Afsluiting opgenomen procedures kritisch te bekijken en waar nodig te herzien.